

# Tystad majoritet för aborträtt

Här är kärnfamiljsnormen så stark att en ensamstående mamma kan kallas för hora.

Arbetaren har besökt Litauen, som kan bli nästa EU-land att förbjuda abort och där få abortförespråkare vågar tala öppet.

AV KRISTINA LINDQUIST (TEXT OCH FOTO)

Valdemaras Tomasevskis från minoritetspartiet Polska valaktionen funderar över hur han bäst ska kunna hylla den bortgångne påven Johannes Paulus II. Under en meditation kommer svaret: Han ska ta upp kampen för Litauens ofödda.

**VILNIUS. DET ÄR HÖST** och affischerna som satts upp inför parlamentsvalet slokar i regnet.

Promenaden längs gamla stans Pylimogata påminner om att staden länge hade en stor judisk befolkning som nästan helt



## Aborträtt i fara

raderades ut under den nazistiska ockupationen. Ett kvarter från den enda synagoga som återstår har organisationen *Center for Equality Advancement* sitt lilla kontor, där projektsamordnaren Margarita Jankauskaite tar emot med kaffe och äpplen.

– Redan 2005 försökte Tomasevskis tillsammans med konservativa ledamöter föra fram en lag om "liv innan födseln" men den avfördes snabbt från agendan genom att parlamentets justitieutskott slog fast att ett abortförbud skulle strida mot konstitutionen, säger Margarita Jankauskaite.

I år blev det annorlunda, trots att det aktuella förslaget är väldigt likt det förra till

innehållet. Syftet är att göra abort straffbart utom vid fara för kvinnans liv och hälsa samt när graviditeten är ett resultat av brottsliga handlingar. Och trots skriftliga protester från 110 europaparlamentariker fick *the Act of the Republic of Lithuania on the protection of human life in the prenatal stage*, som förslaget formellt heter, under våren klartecken både hos Justitieutskottet och hos Utskottet för mänskliga rättigheter.

Men under höstens valrörelse var det förvånansvärt tyst i frågan. Margarita Jankauskaite tror att det beror på att stödet för aborträtten är relativt starkt bland befolkningen, där 60 procent av samtliga och 80 procent av kvinnor i fertil ålder är emot ett förbud. Det är dock en viss skillnad på hur människor svarar i en anonym opinionsundersökning och hur det offentliga samtalet går.

– Politikerna vill inte ta i frågan öppet, eftersom de slits mellan en populistisk diskurs om att "bevara livet" och att inte stöta bort potentiella väljare som är för aborträtten.

– Abortfrågan var så obekvämt att ingen politiker ville förknippas med ena eller andra sidan under valrörelsen, de lät det bli en huvudvärk för nästa regering.

**MARGARITA JANKAUSKAITES** organisation arbetar mot olika former av diskriminering, med tyngdpunkt på genusfrågor, och hon är mycket bekymrad över situationen i landet. Vid sidan av det eventuella abortförbu-



Margarita Jankauskaite.

det antog parlamentet i juni ett nytt "familjekoncept", som anger att en familj bara kan bestå av ett gift, heterosexuellt par och deras gemensamma barn. Utanför definitionen står ensamstående föräldrar, ogifta partners, morföräldrar med vårdnad om barnbarn och redan osynliggjorda hbt-personer. Och det i ett land där en tredjedel av alla barn föds utanför det traditionella äktenskapet.

– Vår strategi är att betona hur familjekonceptet slår mot barn, eftersom kvinnors underordning är så oerhört normaliserad att ingen lyssnar om du tar upp den.

– Inför en ensamstående mamma undrar folk bara "vadå, är hon en hora eller?" och

## Fakta Färre aborter än snittet

■ Enligt officiell statistik gjordes 9 426 aborter i Litauen 2006, varav 885 på kvinnor under 19 år.

■ Detta år fanns i landet 752 896 kvinnor i åldrarna 15–44 år, vilket ger 12,5 aborter per 1 000 kvinnor i fertil ålder. Detta är betydligt lägre än de flesta andra länder i Europa, som har ett genomsnitt på 28.

■ Samtidigt använder bara 30,5 procent av de litauiska kvinnorna någon typ av modernt preventivmedel, vilket är en lägre andel än både grannländer och övriga EU-länder.

Källa: Family Planning and Sexual Health Association, Vilnius.

varför hon inte kan hitta en man och leva i en "normal familj".

**FAMILJEKONCEPTETS FÖRESPRÅKARE** menar att det handlar om en vision om familjen som aldrig kan förverkligas om staten ställer sig bakom alla typer av konstellationer. Därför ska andra lagar harmoniseras med konceptet, vilket innebär konsekvenser för den som inte är en "riktig familj" men ändå har socialt och ekonomiskt ansvar för barn. Jankauskaite fruktar att kvinnor kommer att hållas kvar i destruktiva äktenskap och att människor kommer att drabbas av statlig diskriminering kring bidragssystem och liknande. ▶